

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

Анастасія Большакова

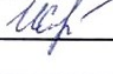
_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з

навчальної роботи

Інна СТАШЕВСЬКА

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітня програма:	Психологія
Спеціальність:	053 Психологія
Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)

Харків - 2020

Силабус склала
доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та педагогіки
Большакова Анастасія Миколаївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Соціальна психологія
2	Викладач	Большакова Анастасія Миколаївна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	anastasiia_bolshakova@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	6
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	14 (сем.)
9	Самостійна робота (год.)	56
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Поточний контроль	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Підсумковий контроль	екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

«Експериментальна психологія» – навчальна дисципліна, призначена для підготовки психологів з метою засвоєння ними компетентностей щодо використання теоретичних та емпіричних методів психологічних досліджень, теорії та практики проведення експериментальних досліджень, набуття спеціальних знань щодо планування та аналізу результатів психологічних експериментів. Завданнями дисципліни є: надання відомостей про шляхи отримання теоретичних та практичних знань в психології; ознайомлення зі специфікою наукового психологічного дослідження; формування навичок розробки власних моделей експериментального психологічного дослідження; формування навичок планування, проведення експериментального дослідження та обробки і інтерпретації отриманих даних.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Викладання дисципліни «експериментальна психологія» виклається у тісному зв'язку зі змістом дисциплін «Вступ до спеціальності», «Психологія особистості», «Історія психології», «Загальна психологія», «Психологія сім'ї», «Психодіагностика», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Психологія професійних деструкцій», «Психологія девіантної поведінки» що сприяє створенню цілісного та несуперечливого уявлення про зміст професійної діяльності психолога, предмет психології як науки та її завдання як практичної діяльності.

Своєю чергою, здобутий здобувачами у ході вивчення навчальної дисципліни «Соціальна» досвід у вигляді загальних та професійних компетентностей, системи знань, умінь, норм і цінностей є теоретичним та практичним підґрунтям подальшого оволодіння професією та виконання кваліфікаційної роботи.

2.3. Мета вивчення дисципліни – ознайомлення здобувачів з теоретичними засадами, методологією, технологіями проведення наукових психологічних досліджень.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

- надання відомостей про шляхи отримання теоретичних та практичних знань в психології;
- ознайомлення зі специфікою наукового психологічного дослідження;
- формування навичок розробки власних моделей експериментального психологічного дослідження;
- формування навичок планування, проведення експериментального дослідження та обробки і інтерпретації отриманих даних.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
- Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність аналізувати соціокультурні процеси та явища з точки зору їх впливу на психічне благополуччя людини
- Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей професійної діяльності у соціокультурній сфері.

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

1. Базові поняття експериментальної психології. Основні атрибути наукового дослідження у психології

1. Цілі та принципи розвитку психологічної науки.
2. Нормативний процес побудови наукового знання:
3. Теорія у психологічній науці.
4. Основні поняття (апарат) наукового дослідження.
5. Класифікації типів наукового дослідження.

2. Академічна доброчесність

1. Загальне уявлення про академічну доброчесність. Закон України про академічну доброчесність.

2. Етичні принципи проведення наукового дослідження як основа дотримання академічної доброчесності.

3. Види порушень академічної доброчесності.

4. Запобігання плагіату, фальсифікації та фабрикації у проведенні та оприлюдненні результатів наукових досліджень.

3. Історія становлення експериментальної психології

1. Філософські витoki експериментальної психології.
2. Ідея вимірювання в психології.
3. Нейрофізіологія у ХІХ столітті.
4. Розвиток експериментальної психології в Німеччині.
5. Експериментальна психологія в Англії та Франції.
6. Експериментальна психологія в США.
7. Експериментальна психологія у дорадянській період.

4. Наукове дослідження у психології, методи та принципи

1. Теоретичні та емпіричні психологічні дослідження.
2. Загальнонаукові методи психологічного дослідження.
3. Класифікація методів дослідження за Б. Ананьєвим.
4. Основні методи статистичного аналізу обробки первинних даних.

5. Основні характеристики та процедура психологічного експерименту

1. Уявлення про експеримент як активний метод дослідження.
2. Валідність експериментального дослідження.
3. Рівні гіпотез, що перевіряються у психологічному експерименті.
4. Змінні у психологічному експерименті.
5. Експериментальна вибірка. Конструювання груп.

6. Структура та логіка психологічного дослідження

1. Експериментальне психологічне дослідження.
2. Процес наукового дослідження.
3. Гіпотези у науковому психологічному дослідженні.
4. Загальне уявлення про плани експериментального дослідження.

7. Експериментальні плани

1. Класичні експериментальні плани.
2. Плани для однієї незалежної змінної і декількох груп.
3. Факторні експериментальні плани.
4. Доекспериментальні плани.
5. Квазіекспериментальні плани.
6. «Експериментальні» плани ex - post – facto.

8. Неекспериментальні психологічні дослідження

1. Організація психологічних досліджень.
2. Кореляційне дослідження: загальна характеристика
3. Планування кореляційного дослідження
4. Основні типи кореляційного дослідження.

9. Психологічні причини помилок психологічного дослідження

1. Особистість досліджуваного в ситуації експериментального дослідження.
Проблема мотивації учасників експерименту.

2. Вплив експериментатора на результати психологічного дослідження.

3. Методи контролю впливу особистості досліджуваного та експериментатора і ефектів спілкування на результати дослідження.

10. Специфіка експериментальних досліджень у різних галузях психологічного знання

Номенклатура наукових спеціальностей в галузі психологічних наук.

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація; демонстрація наочних матеріалів; дискусія; семінар-опитування; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль. Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: екзамен.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Большакова А.М. Експериментальна психологія: Конспект лекцій. Харків : ХДАК, 2019. 64 с.
2. Большакова А.М. Експериментальна психологія: Робочий зошит. Харків : ХДАК, 2019. 82 с.
3. Бочелюк В., Бочелюк В. Методика та організація наукових досліджень з психології. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 360 с.
4. Галян І., Галян О. Експериментальна психологія. Київ : Академія, 2012. 400 с.
5. Горбунова В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Київ : Професіонал, 2017. 208 с.
6. Максименко С., Носенко Е. Експериментальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 360 с.

Інтернет-ресурси:

- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –
Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –
БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.

Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.

Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.

Психологія UA <http://psychologiya.org.ua/>

Студентська бібліотека <http://studentbooks.com.ua/>

Електронна бібліотека КНЕУ

http://lib.kneu.edu.ua/ua/e_resours_bibl/elek_bibl_litr/

Всеукраїнська електронна бібліотека <http://youalib.com/>